

ΠΡΟΣΟΧΗ ⚠ Τα επίθετα που είναι σύνθετα με ε' συνθετικό μία από τις λέξεις: τιμή, νίκη, θυμός, ψυχή, λύπη, κῶρος, κίνδυνος έχουν κατάληξη σε -ότερος / -ότατος (γιατί το σίγκρως της παρατήχας είναι μακρόχρονο).

π.χ. ἔντιμος (έν+τιμή) → ἐντιμότερος / ἐντιμότατος
(παρόλο που έχει κατάληξη -μος δεν κάνει τα παραθετικά του σε -ω- αλλά σε -ο- γιατί είναι σύνθετο με ε' συνθετικό π.χ. τιμή)

π.χ. φιλόνομος → φιλονικότερος / φιλονικότατος

π.χ. πρόθυμος → προθυμότερος / προθυμότατος ^{ἐξήκως}

3. Όσα δευτερόκλιτα επίθετα λήγουν σε: -ᾶκος -ᾶλος ^{-ᾶως} -ᾶρος -ᾶμος -ᾶνος -ᾶτος (το α είναι βραχύχρονο) και -ῦρος -ῦχος -ῦλος ^(βραχύχρονο)

π.χ. ἱκανός → ἱκανώτερος / ἱκανώτατος

δυνατός → δυνατώτερος / δυνατώτατος

ἀπαλός → ἀπαλότερος / ἀπαλώτατος

χαλκίος → χαλκιώτερος / χαλκιώτατος

καμπύλιος → καμπυλιώτερος / καμπυλιώτατος

ΠΡΟΣΟΧΗ ⚠ ἡ βύχης → ἡ βυκλιώτερος / ἡ βυκλιώτατος

Τα επίθετα ἀνιάρης, ἰσχυρός, φιλος, φιλύαρος, πρῶτος, λίπος, τρανός έχουν το σίγκρως της παρατήχας μακρόχρονο και γ' αυτού η κατάληξή τους είναι σε -ότερος / -ότατος

π.χ. τρανός → τρανότερος / τρανότατος

(παρόλο που έχει κατάληξη σε -ανος δεν κάνει τα παραθετικά του σε -ω- αλλά σε -ο- γιατί είναι εξαιρέση)

π.χ. ἰσχυρός → ἰσχυρότερος / ἰσχυρότατος

-ότερος / -ότατος Πότε βάζουμε ο ;

Αν πριν από την κατάληξη -ος του αρσενικού στο δευτικό βαθμό υπάρχει συλλαβή μακρόχρονη, δηλαδή η παρατήχας να έχει μακρόχρονο φωνήεν (υ, ω) ή διφθόγγα (π.χ. αι, ει, οι, η, κτλ)

π.χ. ξυρός → ξυρότερος / ξυρότατος

μυρός → μυρότερος / μυρότατος

δικαίος → δικαιοτέρος / δικαιοτάτος

③

2. Αν η παραύχωνα είναι δέει μακρόχρονη, δηλαδή το φωνήεν της παραύχωνας ακολουθείται από δύο ή περισσότερα σύμφωνα
 π.χ. θερμός → θερμότερος / θερμότεατος
 παραύχωνα λήγουσα π.χ. θερμός → θερμότερος / θερμότεατος
 ή από ένα διπλό σύμφωνο (ζ, ξ, ψ)
 π.χ. ἔνδοξος → ἐνδοξότερος / ἐνδοξότεατος

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΩΝ Β' ΚΛΕΙΗΣ

ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΜΕ -ο-	ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΜΕ -ου-
1. Παραύχωνα (βυζαντινή πριν το -ος) έχει μακρόχρονο φωνήεν (η, ω ή διφθόγγος)	1. παραύχωνα (βυζαντινή πριν το -ος) βραχύ φωνήεν (ε, ο) *
2. Παραύχωνα δέει μακρόχρονη: α) φωνήεν + 2 ή 3 σύμφωνα β) φωνήεν + ζ / ξ / ψ	2. Είναι βραχύχρονη ή βυζαντινή βγαίνοντας από λήγουσα σε: α) -ιος, -ικος, -ιδος , -ιμός, -ιμος β) -ακος, -αλος, -αμος, -ανος, -αρος, -αρος γ) -υρος, -υχος, -υλος (*εκτός από <u>κενός</u> και <u>στενός</u>)
3. Τα επίθετα: άνιάρος, ισχυρός, μικρός, φειδύαρος, πρᾶος, απύς, τρανός	
4. Τα βυζαντινά με β' βυζαντινό ως άρτια: ψυχή, θυμός, δύστην, νίκη, τιμή, κύρος, κινῶνος	

2. ΤΡΙΤΟΚΛΗΤΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

-έστερος / -έστεατος

- 1) Τα διχρόκλιτα τριτοκλιτα σε -ης, -ης, -ης
 π.χ. ἀληθής → ἀληθέστερος / ἀληθέστεατος
 ἐπιμελής → ἐπιμεθέστερος / ἐπιμεθέστεατος

- 2) Τα ενρινόκλιτα τριτοκλιτα σε -ων, -ων, -ων
 εὐδαίμων → εὐδαιμονέστερος / εὐδαιμονέστεατος

ΕΠΙΘΕΤΑ ΠΑΙ ΔΕ ΣΧΗΜΑΤΙΖΟΥΝ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΙΝΑΙ ΟΒΑ ΣΥΜΑΙ-
 ΝΩΝ: ὕψις, τόπος, χρόνος, μέτρο, συγγένεια ή καταγωγή και
 μόνιμη κατάσταση.
 π.χ. αἰώνιος, ἀρχαῖος, μαιευτικός, ἀψυχός, ἀθάνατος.

[τα ανώτερα παραθετικά τα διαβάζετε από το βιβλίο]

ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ

Τα επιρρήματα σε -ως παρ.άγονται από επίθετα βχυματίζων το συγκριτικό βαθμό από το ανθέτερο του συγκριτικά και τον υπερθετικό βαθμό από την οομαστική πυνδυνικά του ανθέτερου χείους του υπερθετικά.ω επίθετα.

π.χ. ΕΠΙΘΕΤΟ	ΕΠΙΡΡΗΜΑ (ΘΕΤΙΚΟΣ)	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ (-τερον)	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ (-τατα)
δικαίος	δικαίως	δικαιότερον	δικαιότατα
σοφός	σοφῶς	σοφώτερον	σοφώτατα
ἀληθής	ἀληθῶς	ἀληθέτερον	ἀληθέτατα
καλός ^(ανώτερα παραθετικά)	καλῶς	κάλλιον	κάλλιστα
κατός	κατῶς	κακίαν ἢ χείραν	κακίετα ἢ χείριετα

ΑΣΚΗΣΗ να βχυματίζετε τα παραθετικά των παρακάτω

Επίθετων: 22/12
 ΘΕΤΙΚΟΣ 6η/11 13
 ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ
 ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ

1. λαμπρός
2. μεγαλοπρεπής
3. πρῶτος
4. ὑψηλός
5. εὐώδης
6. φοβερός
7. δωατός
8. ὠφελίμος
9. επικίνδυνος
10. φιλόνομος
11. πολύτιμος
12. ἔγκυρος
13. λυσιτελής
14. πτωχός
15. εὐδαίμων
16. ἄχρτος
17. σέμνος
18. ἀνδρείος
19. χαλεπός
20. σαφής

* (Α)	(Β) ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	(Γ) ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	(Δ) ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ
Ονομ.	ὁ ἄχων	ὁ θάνατος ἡ τιμή	τὸ σῶμα
Γεν.	τῷ ἄχωνος	θανάτου τῆς τιμῆς	τῷ σώματος
Δοτ.	τῷ ἄχωνι	θανάτῳ τῇ τιμῇ	τῷ σώματι
Απ.	τὸν ἄχωνα	θάνατον τὴν τιμὴν	τὸ σῶμα
Πλητ.	ὦ ἄχων	θάνατε ὦ τιμή	ὦ σῶμα

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

Ονομ.	οἱ ἄχωνες	θάνατοι	αἱ τιμαί	σώματα	οἱ σῶματα
Γεν.	τῶν ἄχωνων	θανάτων	τῶν τιμῶν	σώματων	τῶν σωμάτων
Δοτ.	τοῖς ἄχωνι	θανάτοις	ταῖς τιμαῖς	σώματι	τοῖς σώματι
Απ.	τούς ἄχωνας	θανάτους	τὰς τιμὰς	σώματα	τὰ σώματα
Πλητ.	ὦ ἄχωνες	θάνατοι	ὦ τιμαί	σώματα	ὦ σώματα

* ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΑ

ΘΕΤΙΚΟΣ

εὐδαίμονας

μεγάλων

καλῶν

καλόν

ἀξίους

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ

εὐδαιμονετέρας

μεγίστων

καλλίωνων

καλλίονα ἢ καλλίω

ἀξιώτερας

ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ

εὐδαιμονεστάτως

μεγίστων

καλλίστων

καλλίστον

ἀξιώτατος

- Κρίσις συγκριτικῶν βαθμῶν στο αρσενικὸ γένος -

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

Ονομ. ὁ καλλίων

Γεν. τῷ καλλίονος

Δοτ. τῷ καλλίονι

Απ. τὸν καλλίονα ἢ καλλίω

Πλητ. ὦ καλλίον

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

οἱ καλλίονες ἢ καλλίους

τῶν καλλίωνων

τοῖς καλλίονι

τούς καλλίονας ἢ καλλίους

ὦ καλλίονες ἢ καλλίους

ΟΜΟΡΡΙΖΑ - ΠΑΡΑΡΡΙΖΑ

ἡγεῖσθαι : ἡγεῖτης, ἡγετικός, ἡγεμόνας, ἡγεβία, ἡγεμονία,
καθηγεῖτης, καθηγεῖτερα, ἡγεμόνος

ἔτυχον :

τύχη, τυχερός, τυχοδιώκτης, άτυχος, ευτυχία, δυστυχία, κακοτυχία, επιτυχία, αποτυχία, τυχοδιωκτικός, επιτυχία, επιτυχία, επιτυχία

εξεζήμενοι : εξαχθείς, εξαχθί, εξαχθίμος

ἐπιτρέφοντες : τροφή, επιτροφή, εκτροφή, παρέκτροφή, προτροφή, δύστροπος, αδιάτροπος, υπότροπος, τροπολογία, νοσοτροπία

ἀναμείναντες : μισή, αναμηνή, παραμηνή, διαμηνή, επιμηνή, υπομηνή, υπομνηστικός, επιμηνή, προμηνή

θαίπτονται : τάρχη, τάρχος, άδαπτος, ενταξιασμός, θαψίμο, κενόταξις

ΡΗΜΑΤΑ (ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ/ΧΡΟΝΙΚΕΣ-ΕΓΚΛΗΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ)

	ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	(Χ.Α στο ἐπιτρέφοντες)	Ε.Α Γ' ενικό ΑΟΡΙΣΤΟΣ	Β' ενικό ΓΩΣΤΟΤΑ
ΘΝ.	ἐπιτρέπω	ἐπιτρέποντες	ορ→ἐπέτρεψας	ἐπιτρέπεις
ΠΑΡΤ.	ἐπέτρεπον	—	μη→ἐπιτρέψης	ἐπιτρέπῃς
ΜΕΛ.	ἐπιτρέψω	ἐπιτρέψοντες	εμκ→ἐπιτρέψαις	ἐπιτρέποις
ΑΔΡ.	ἐπέτρεψα	ἐπιτρέψαντες	πρ→ἐπίτρεπον	ἐπίτρεπε
ΠΡΕ.	ἐπιτέτρεφα	ἐπιτέτρεφοτες		
ΥΠΕΡ.	ἐπετέτρεφον			

		(ΧΑ στο κινδυνεύοντες)	ΕΑ 2' αμυντικό ΓΩΣΤΟΤΑ
ΘΝ.	κινδυνεύω	κινδυνεύοντες	ορ→κινδυνεύωμι
ΠΑΡΤ.	ἐκινδύνευον	—	μη→κινδυνεύωμι
ΜΕΛ.	κινδυνεύσω	κινδυνεύοντες	εμκ→κινδυνεύοικν
ΑΔΡ.	ἐκινδύνευσα	κινδυνεύσαντες	πρ→κινδυνεύοντων ή(-έγωσαν)
ΠΡΕ.	κεκινδύνευκα	κεκινδυνευότες	
ΥΠΕΡ.	ἐκεκινδυνεύκην	—	

ΕΥΝΤΑΚΤΙΚΑ

- * διὰ τὴν φύσιν / ^{διὰ τὴν ἀρετὴν} → Εμφρόδτος προδιορισμός του δηλώνει αιτία
- * βώμης καὶ σοφίας → γενική της ιδιότητας στο άχωνες
- * δημοσία → δοτική του τρόπου
- * τοῦ θανάτου → γενική της αιτίας
- * ἐν τῷ παέμῳ → Εμφρόδτος προδιορισμός του δηλώνει χρόνο
- * ἔτυχον θυγῶν θυμάτων : ἔτυχον → Ρήμα / θυμάτων → αντικείμενο, θυγῶν → επιθετικός προδιορισμός στο θυμάτων
- * ἐπιτρέφοντες / ἀναμείναντες / ἐξεζήμενοι → τροπικές μετοχές

2. Τι επιδιώκει ο ρήτορας στο παραπάνω απόσπασμα;

Το παραπάνω απόσπασμα ανήκει στην «Παραμυθία», με την οποία ο ρήτορας προσπαθεί να κάνει λιγότερο βαρύ το πένθος των ακροατών από τον ηρωικό θάνατο των Αθηναίων στον Κορινθιακό πόλεμο.

3. Ποιους θεωρεί ευτυχισμένους ανθρώπους ο ρήτορας;

Ο ρήτορας στο παραπάνω απόσπασμα θεωρεί ευτυχισμένους και αξιο-

ζήλευτους ανθρώπους αυτούς, που έπεσαν ηρωικά στο πεδίο της μάχης για τα ανώτερα ιδανικά· αυτούς που προτίμησαν τον ηρωικό θάνατο παρά το φυσικό θάνατο. Προς τιμή τους η πόλη διοργανώνει αγώνες σωματικής δύναμης, σοφίας και πλούτου. Γι' αυτούς η ανάμνησή μας είναι αγέραστη και οι τιμές μας αξιοζήλευτες. Ο ρήτορας θεωρεί ευτυχισμένους τους ανθρώπους που πέθαναν ηρωικά αγωνιζόμενοι για τη σωτηρία της πατρίδας τους. Για τη θυσία τους αυτή απέκτησαν αιώνια ανάμνηση της ανδρείας τους.

4. Τι σημαίνει η φράση «ὕπὲρ μεγίστων καὶ καλλίστων»;

Τα μέγιστα και ευγενέστερα ιδανικά, για τα οποία έπεσαν οι ένδοξοι νεκροί της πόλης είναι το μεγαλείο και η τιμή της πατρίδας, που εμπνέουν διαχρονικά αυτούς που πέφτουν ένδοξα στα πεδία των μαχών.

5. Τι είναι οι επιτάφιοι λόγοι της ελληνικής αρχαιότητας;

Ιερή υποχρέωση και απαράβατος ηθικός νόμος επέβαλλε στους Έλληνες την ταφή των νεκρών από τους πολέμους. Σε περιόδους πολέμου οι Αθηναίοι πραγματοποιούσαν με δημόσια δαπάνη μεγαλοπρεπή τελετή προς τιμήν των νεκρών πολεμιστών. Η τελετή αυτή έκλεινε με την εκφώνηση Έπιταφίου λόγου από επιφανή άνδρα που οριζόταν από την πόλη. Οι επιτάφιοι λόγοι της ελληνικής αρχαιότητας ανήκουν στον πανηγυρικό ή επιδεικτικό ρητορικό λόγο.

3 οἱ πενθοῦνται μὲν διὰ τὴν φύσιν ὡς θνητοί, ὕμνοῦνται δὲ ὡς ἀθάνατοι διὰ τὴν ἀρετὴν·
Να σχολιάσετε τη χρήση του σχήματος της αντίθεσης στο απόσπασμα.

Με τα δύο αντιθετικά σχήματα, πενθοῦνται- ὕμνοῦνται και διὰ τὴν φύσιν-διὰ τὴν ἀρετὴν, προβάλλεται η δισυπόστατη φύση του ανθρώπου: Η υλική του διάσταση από τη μία πλευρά (διὰ τὴν φύσιν) και η πνευματική του διάσταση από την άλλη (διὰ τὴν ἀρετὴν). Η υλική διάσταση είναι το γήινο και φθαρτό μέρος της ανθρωπίνης φύσης, ενώ η πνευματική του διάσταση είναι το άφθαρτο και θεϊκό, αυτό που αναφέρεται στη λογική και στη συνείδηση και κάνει τον άνθρωπο ξεχωριστό πλάσμα και «καθ' ὁμοίωσιν». Με τη σύζευξη (=συνένωση) των δύο αυτών στοιχείων πραγματοποιείται το όλον του ανθρώπου. Το τρίτο ζευγάρι αντίθεσης, θνητοί-ἀθάνατοι, επισημαίνει τη φυσική κατάσταση που αναιρείται με την αρετή. Από φυσική, θνητή ύλη που είναι ο άνθρωπος (θνητοί), με την αρετή και τα έργα του, αναιρεί, καταργεί τη θνητότητά του και περνά στη διάσταση της αφθαρσίας και της αθανασίας (ἀθάνατοι). Το σχήμα της αντίθεσης τονίζει την αντιφατικότητα που χαρακτηρίζει την ανθρώπινη ζωή, η οποία χαρακτηρίζεται ταυτόχρονα για την υλική, αλλά και για την πνευματική και νοητική της διάσταση (ἐπεὶ δὲ θνητῶν σωμάτων ἔτυχον, ἀθάνατον μνήμην διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτῶν κατέλιπον).

2. Για ποιους λόγους οι νεκροί πολεμιστές της πόλης θεωρούνται άξιοι ιδιαίτερων τιμών;

Οι νεκροί πολεμιστές της πόλης είναι άξιοι ιδιαίτερων τιμών, επειδή έδωσαν τη ζωή τους για τα ευγενέστερα αγαθά (ὕπὲρ μεγίστων καὶ καλλίστων κινδυνεύσασιν οὕτω τὸν βίον ἐτελεύτησαν) και λόγω της αρετής τους. Αν και άνθρωποι, δηλαδή εύάλωτοι και φθαρτοί, εξαιτίας του ψυχικού σθένους και της πατριωτικής φιλοτιμίας τους άφησαν στις επερχόμενες γενιές κληρονομιά την αθάνατη μνήμη της προσφοράς τους.